

De neoliberale contrarevolutie waarvan we vandaag getuige zijn, reduceert alle progressieve, kritische programma's tot niets meer dan progressieve semantiek.

pij. Het lijkt erop dat er een nieuwe beweegreden achter het werk zit, waarin 'het kritische', 'het politieke', 'het sociaal relevante' titels zijn voor de centrale uitwisselingswaarde van een culturele diensten-industrie – een 'verzonnen' uitwisselingswaarde, die de waarde van 'reëel' gebruik stimuleert. Vooral grootse shows, zoals documenta's of biënnales, werken als instrumenten voor de zelflegitimatie van culturele instellingen, als media voor de voorstelling van visuele en discursieve zelfbeschrijvingen

3. Beschrijving van onze hedendaagse culturele en politieke situatie (basis en superstructuur)

Het politieke in de hedendaagse kunst is een symptoom. Een symptoom waarvan? Het is een symptoom van de mislukking om de emancipatorische politieke agenda's voor een egalitaire sociale hervorming van de jaren '60 en '70 waar te maken. De sociale structuur van de kapitalistische maatschappijen staat duidelijk huiverachtig tegenover een progressieve verandering in de sociale relaties onder de vorm van wettelijke instanties. De neoliberale contrarevolutie waarvan we vandaag getuige zijn, reduceert alle progressieve, kritische programma's tot niets meer dan progressieve semantiek. Nooit was er een groter gebrek en behoefte aan ideologiekritiek: de sociale en wettelijke structuur wordt steeds meer reactionair (vooral door sociale tegenhervormingen met een

van een maatschappij. Op die manier produceert het heden een onmiddellijke herinnering aan zichzelf. Het is in die geest dat Arthur C. Danto in de speciale editie *The art of politics* van Artforum in september 2004, stelt dat de Whitney Biennials 'ons iets waardevols vertellen over waar we staan als cultuur'. Ten overstaan van het bredere (politieke en culturele) publiek, lijkt kunst de steeds imminente kritiek dat ze onnodig zou zijn, te voorkomen door te wijzen op haar nuttige, informatieve karakter.

de-solideriserend en tegenwerkend effect) en de culturele en politieke superstructuur cultiveert progressieve zelfbeschrijvingen en levensstijlen. De aanhoudende culturele nostalgie naar de jaren '60 en '70 wordt gevoed door de politiek onuitgevoerde agenda van links. Het logische resultaat is dat er meer cultuur komt op de linkse agenda. Als er vandaag zoiets bestaat als een politisering van de culturele, artistieke praktijk, dan is dat het resultaat van een cultuur-in-wording van linkse politieke agenda's. Juist in deze socio-politieke context krijgen kritiek, negatie, protest, weigering, verzet, engagement, subversie, enzovoort in de klassieke betekenis een ornamentale functie. Overal raakt de materiële organisatie van de sociale relaties steeds meer achterop met betrekking

tot het politieke en culturele bewustzijn van eventuele andere manieren van leven. Wat betekenen de diverse artistieke vormen van neo- en retro-avantgarde in deze hedendaagse context? Het aanhalen van avant-garde claims (kritiek op auteur/werk/instelling) verhult meestal het feit dat avant-garde claims niet kunnen worden uitgevoerd binnen de culturele sector, door middel van culturele, spirituele 'revoluties' alleen, maar eerder verwijzen naar algemene, radicaal egalitaire politieke hervormingen van de maatschappij. Vinden deze hervormingen niet plaats, dan verandert de betekenis van 'radicale' culturele semantiek en wordt het inderdaad een hypocriete of cynische boodschap (of zoals Duchamp zijn eigen houding noemde: de ironie van de affirmatie). Het echt universele, emancipatiegerichte en egalitaire politieke project van links wordt steeds evidenter in tijden van massale werkloosheid: als de huidige tendens van de economische en sociale systemen erin bestaat om de mensen te confronteren met het nutteloze, overbodige of overtollige karakter van hun bestaan, dan kan de enige echt progressieve agenda een radicale vermindering en herverdeling zijn van bezoldigde arbeid, samen met een gegarandeerd basisinkomen voor alle burgers. Als de zwaarste bedreiging die het politiek-economische systeem de mensen oplegt, die van de sociale uitsluiting is, wegens hun overbodige karakter, dan is

het alternatief duidelijk: het kan enkel een fundamentele insluiting en erkenning van iedereen zijn. Ieders bestaan is gerechtvaardigd. Vreemd genoeg is deze agenda het enige bepaald politieke element in het werk van Adorno... Tot nu toe zijn de belangrijkste politieke organisaties en bewegingen in westerse landen er niet in geslaagd om deze agenda naar voor te schuiven in het publieke, politieke debat. Vooral voor de culturele sector is deze agenda van vitaal belang: volgens mij maken we vandaag de opkomst mee van een structureel overbodige, 'werkloze' intelligentia. In de huidige politieke context wordt deze structureel werkloze, culturele intelligentia systematisch ontmoedigd. Ze wordt ontmoedigd en teruggeduwd in de gewone vormen van 'tewerkstelling' – met andere woorden, de gevestigde vormen van materiële en symbolische insluiting in de maatschappij, ofwel in het culturele niets, stilte, dood. In de culturele sector wordt het monopolie in stand gehouden van gespecialiseerde, professionele rollen of posities. Dus komen we meer en meer voor de ironische (of perverse) situatie te staan van een groeiende professionalisering van avant-garde aanvallen op de professionalisering en de sociale verdeeldheid binnen de culturele productie. In gevorderde artistieke praktijken imiteren of simuleren professionele kunstenaars de positie van liefhebbers. Ironisch genoeg ondersteunt dit